

Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Artykuł:

Śliwa Roman: Organizacja obrotu wełną krajową

Źródło:

Przegląd Intendencki Rok 2 1934 nr 1, strony 74-90

Artykuł udostępniony cyfrowo w ramach zadań projektu pt.

„Digitalizacja i udostępnianie online »Bibliografii gospodarki Wielkopolski 1919-39«

H. Maciejewskiej” (SONB/SP/550684/2022)

Kpt. int. dypl. ROMAN ŚLIWA.

Organizacja obrotu wełną krajową.

Na początku 1932 r. zamieściłem w „Przeglądzie Intendenckim“ (Nr. 1/1932) obszerniejszy artykuł o zagadnieniu wełny krajowej i podniesieniu owczarstwa w Polsce. W artykule tym poświęciłem również nieco miejsca sprawie organizacji zbytu wełny krajowej, nieestety jednak w tym okresie zagadnienie to, niezmiernie doniosłe dla dalszego rozwoju owczarstwa w Polsce, nie było pozytywnie rozwiązane i tworzone dopiero podstawy pod jego rozwiązanie. Dzisiaj, po upływie niemal dwu lat pracy Targów Poznańskich w tej dziedzinie i po urządzeniu ośmiu jarmarków wełny krajowej, możemy stwierdzić z całym zadowoleniem, że urządzone jarmarki odpowiedziały swym zadaniom i że mamy nareszcie w Polsce dobrze zorganizowany i coraz sprawniej działający aparat obrotu wełną krajową.

Konieczność celowej akcji w zakresie wykorzystania wełny krajowej ze względu na podniesienie opłacalności owczarstwa została uznana przez Ministerstwo Rolnictwa oraz zainteresowane czynniki społeczne od szeregu lat. Sprawa ta była już poruszana w tej lub innej formie na zjazdach owczarskich w r. 1923 i 1925. Następnie przy pomocy finansowej Ministerstwa Rolnictwa powstały jedno po drugim dwa przedsiębiorstwa: „Wełna Poznańska“ oraz „Polskie Runo“, które miały na celu zorganizowanie obrotu wełną krajową, jednak celu tego nie osiągnęły i zlikwidowały się, powodując straty Skarbu Państwa, dezorganizację rynku i znaczne straty hodowców, którzy do tych spółek wnieśli poważne udziały. W tym stanie rzeczy rolnicy zostali oddani na łup całej falangi mniejszych i większych pośredników, którzy skupywali wełnę bezpośrednio u hodowców, płacąc dozwolne i przez siebie dyktowane ceny.

Zasadniczą zmianę w tej sytuacji wprowadziła uchwała Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 9 września 1931 r., wprowadzająca obowiązek domieszki wełny krajowej przy wszystkich dostawach pań-

stwowych i upoważniająca Ministra Rolnictwa do ustalania procentu tej domieszki oraz zasad stwierdzania krajowego pochodzenia wełny. Uchwała ta stworzyła popyt dla wełny krajowej. W wykonaniu powyższej uchwały Minister Rolnictwa ustalił początkowo wysokość domieszki w jesieni 1931 r. na 25%, a od 21 października 1932 r. na 40%. W połowie stycznia 1934 r. procent domieszki został podwyższony do 45%. Jednocześnie z wprowadzeniem powyższej domieszki została zorganizowana ścisła kontrola krajowego pochodzenia wełny. Ustalono szczegółowe zasady, na których izby rolnicze i organizacje rolnicze zostały upoważnione do wystawiania zaświadczeń krajowego pochodzenia wełny. Z dniem 1 listopada 1932 r. wydane zostało zarządzenie, na mocy którego wspomniane wyżej zaświadczenia uzyskały moc obowiązującą dopiero po zweryfikowaniu ich przez Targi Poznańskie, a od 1 stycznia 1933 r. ustalono, że zaświadczenia są podstawą do wystawiania przez Targi świadectw krajowego pochodzenia wełny, ważnych dla całego terenu Państwa i jednocześnie miarodajnych dla instytucji państwowych przy kontroli procentu domieszki. W ten sposób scentralizowano ewidencję obrotu wełną krajową, co pozwoliło na dokładne ujęcie zapasów wełny handlowej, a ponadto przez zaprowadzenie kartotek owczarni pozwoliło na ujawnienie szeregu nadużyć z zaświadczeniami, popełnianych przez pośredników.

Jednakże sam przymus domieszki wełny krajowej bez zorganizowania obrotu byłby tylko częściowym rozwiązaniem zagadnienia; toteż Komitet Ekonomiczny Ministrów uchwałą z dnia 5 lutego 1932 r. polecił Państw. Bankowi Rolnemu zajęcie się sprawą zorganizowania centrali skupu i sprzedaży wełny krajowej.

Po zbadaniu sprawy Państw. Bank Rolny powiadomił Ministerstwo Rolnictwa i Ref. Roln., że w obecnych warunkach gospodarczych nie widzi możliwości powołania do życia odpowiedniej samodzielnej instytucji z udziałem rolników i przemysłowców. Bank zaś proponował natomiast powierzenie nadal organizacji obrotu wełną Targom Poznańskim, które od wiosny 1932 r. prowadziły już pracę w tej dziedzinie tytułem próby i z prób tych wyszły z dobrymi wynikami, zorganizowawszy akcję stopniowo bez wielkich nakładów środków pieniężnych na wydatki administracyjne i bez żadnej pomocy finansowej ze strony Państwa.

W dniu 24.X.1932 r. odbyła się w Ministerstwie Rolnictwa i Ref. Roln. konferencja z udziałem przedstawicieli zainteresowanych ministerstw oraz czynników przemysłowych i rolniczych w sprawie obrotu wełną krajową. Wobec trudności, związanych z utworzeniem spe-

cialnej centrali obrotu wełną, postanowiono z uwagi na dodatnie wyniki dotychczasowej próbnej współpracy w tym zakresie z Międzynarodowymi Targami w Poznaniu powierzyć nadal Targom sprawy obrotu wełną i organizację związanych z tem jarmarków. W związku z powyższym ustalony został skład stałej komisji przy Targach dla spraw obrotu wełną czyli t. zw. Rady Jarmarków Wełny i zasady, na których obrót wełną ma być dokonywany. Równocześnie uznano za wskazane przyznać Targom od 1 stycznia 1933 r. prawo wystawiania świadectw krajowego pochodzenia wełny.

Ministerstwo akceptowało wymienione zasady; zasady te są następujące:

1. Targi będą organizowały wyłącznie obrót wełną krajowego pochodzenia.

2. Targi będą stale prowadziły obrót wełną krajową na targach dorocznych, poza ich okresem, oraz na jarmarkach wełny, specjalnie przez Targi organizowanych.

3. Targi porozumią się z zainteresowanymi instytucjami celem zorganizowania w miarę potrzeby lokalnych jarmarków wełny oraz skupu wełny od drobnej własności.

4. Do organizowania obrotu wełną Targi wykorzystają własny aparat administracyjny oraz zapewnią przedsięwziętej akcji fachową opiekę i kierownictwo.

5. Targi zapewnią odpowiednie stoiska dla dostarczonej na sprzedaż wełny na dorocznych targach i na organizowanych jarmarkach oraz magazynowanie wełny dostarczonej do Poznania do obrotu organizowanego przez Targi.

6. Od dokonanych transakcyj Targi pobierać będą prowizję do 5% wartości sprzedanej wełny.

7. Dla nawiązania kontaktu i zapewnienia interesów rolnictwa i przemysłu działa przy Targach specjalny Komitet (Rada Jarmarków) w składzie przedstawicieli: Państw. Banku Rolnego, Polskiego Instytutu Wełnoznawczego, Komitetu dla spraw owczarstwa, Związków Hodowców Owiec w Warszawie, Poznaniu i Toruniu, organizacji rolniczej, przemysłu włókienniczego i Zarządu Targów.

Przedstawiciele ministerstw nie wchodzi w skład Rady, jednak Rada jest obowiązana o wszystkich swoich posiedzeniach zawiadamiać Ministerstwo Rolnictwa i Ref. Roln., które może delegować swego przedstawiciela na posiedzenia Rady. Uchwały Rady mogą być przez ministerstwo zawieszane, o ile dotyczyłyby zasadniczych posunięć w zakresie polityki gospodarczej.

Kompetencje Rady określi specjalny regulamin, ustalony przez Za-

zrząd Targów w porozumieniu z Ministerstwem Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Ministerstwem Przemysłu i Handlu.

Do przeprowadzania poszczególnych jarmarków Zarząd Targów w porozumieniu z Radą Jarmarków powoła Komitet wykonawczy jarmarków.

8. Wełny dostarczane na Targi winny być w miarę możliwości badane na wydajność (rendement) przez Polski Instytut Wełnoznawczy w Warszawie.

9. Zaświadczenia krajowego pochodzenia wełny, wystawiane przez instytucje upoważnione do tego, mają moc obowiązującą na terenie całego Państwa dopiero po zweryfikowaniu przez Zarząd Targów; od dnia 1 stycznia 1933 r. począwszy wymienione zaświadczenia będą podstawą do wystawiania przez Targi świadectw krajowego pochodzenia wełny dla całego terenu Państwa. Świadectwa te będą ważne przy wszystkich dostawach państwowych i samorządowych oraz przy udzielaniu zezwoleń na bezcłowy przywóz wełny zagranicznej drogą lądową.

Zgodnie z powyższymi zasadami Targi Poznańskie objęły definitywnie z dniem 1.XI.1932 r. organizację obrotu wełną krajową.

W wykonaniu zasad pracy Targi powołały do życia Radę Jarmarków Wełny i Komitet Wykonawczy jarmarków, ustalając dla tych organów regulaminy, które następnie zostały zatwierdzone przez zainteresowane ministerstwa.

Według regulaminu zebrania Rady zwołuje prezes w miarę potrzeby, na wniosek Targów lub też trzech członków rady, albo na życzenie Ministerstwa Rolnictwa i R. R., jednakże najmniej dwa razy do roku.

Do zadań Rady należy:

- a) wypowiadanie opinii w sprawach związanych z organizacją obrotu wełną krajową w Polsce,
- b) stawianie wniosków w wymienionych w punkcie a) sprawach do władz i innych instytucyj,
- c) nadawanie kierunku jarmarkom wełny i propagowanie ich,
- d) rozpatrywanie wniosków Komitetu wykonawczego jarmarków wełny i przyjmowanie wniosków tego Komitetu, sprawozdań z przebiegu jarmarków i prac z tem związanych.

Rada ma prawo na wniosek jednego z członków i po zaakceptowaniu wniosku przez zebranie zaprosić na zebranie osoby nienależące do Rady, którym jednakże nie przysługuje prawo głosu. Rada ma prawo kooptacji stałych delegatów.

Drugi powołany przez Targi organ — Komitet Wykonawczy składa się z przedstawicieli samorządu gospodarczego i terytorjalnego oraz zainteresowanych sfer gospodarczych i społecznych. Kadencja członków tego Komitetu trwa 3 lata. Siedzibą jest Poznań. Sekretarjat prowadzi Targi Poznańskie. Komitet wybiera z pośród swych członków prezesa i dwóch wiceprezesów. Komitet odbywa posiedzenia w miarę potrzeby, lecz conajmniej na dzień przed każdym jarmarkiem wełny. Uchwały winny być ujęte w formie protokółów. Zadaniem Komitetu jest organizowanie i przeprowadzanie jarmarków wełny. Do zakresu działania jego należy:

- a) ustalanie wytycznych co do limitu, wysokości wadjum, obliczania wagi i t. p.;
- b) przygotowanie regulaminu i warunków jarmarków wełny, poczynienie w nim zmian i ogłaszanie tychże podczas aukcji;
- c) ustalanie terminów jarmarków wełny;
- d) przyjmowanie na jarmarkach lub odrzucanie partij lub próbek wełny;
- e) wycenianie nadesłanych na jarmark partij lub próbek wełny;
- f) kierowanie aukcją,
- g) po ustaleniu regulaminu premjowania wyznaczanie nagród i premij za nadesłane najlepsze partje wełny wspólnie z dokończonymi rzeczoznawcami;
- h) zatwierdzanie sprawozdań z jarmarków wełny;
- i) opracowywanie wniosków na Radę Jarmarków;
- j) ustalanie formy i rodzaju publikacji sekretarjatu w sprawie cen na wełnę.

Zanim przedstawię, na jakich warunkach odbywa się dostawa wełny na jarmarkach przez hodowcę, sprzedaż na aukcji oraz udzielanie pożyczek pod zastaw (lombard) wełny, muszę nieco miejsca poświęcić samej produkcji wełny krajowej.

Dotychczasowe obliczenia produkcji wełny krajowej opierały się jednostronnie na spisach inwentarza żywego, przyczem wydajność wełny z owcy przyjmowana była na podstawie domysłu. Dyrektor Pol. Instytutu Wełnoznawczego p. inż. Kączkowski i inspektor hodowli owiec w Poznaniu p. inż. Alkiewicz ustalili w lutym 1933 r. dla obradującej wówczas w Ministerstwie Rolnictwa podkomisji zbytu surowców zwierzęcych dane dotyczące produkcji i spożycia wełny krajowej, opierając swoje obliczenia na rejestracji owiec z 30.VI.1932 r. i biorąc również pod uwagę rasy i odmiany owiec. Dane te jako najbardziej miarodajne przytaczam poniżej.

Ogólna produkcja wełny w Polsce wynosi	3.560.000 kg
z których producent zużywa na własne potrzeby	2.240.000 „
Do handlu dostaje się zatem	1.320.000 „
z czego na potrzeby Państwa nie nadaje się	120.000 „
Reszta jest zdalna na wyroby mundu-	
rowe i pochodzi z wielkiej własności	1.140.000 kg
z hodowli włościańskiej	60.000 „
Razem	1.200.000 kg

Z powyższych cyfr wynika, że:

1. głównym i prawie wyłącznym producentem surowca wełnianego, znajdującego się w handlu, jest wielka własność. Nieproduktywność owiec chowanych przez mniejszą własność głównie województw wschodnich, mimo ogromnej ilości pogłowia (w r. 1932 w mniejszych gospodarstwach 2.063.000 sztuk czyli 83,8%, a w większych gospodarstwach 399.000 sztuk czyli 16,2%) zaspakaja z trudem skromne potrzeby producentów, nie dając nadwyżek handlowych.

2. Ilość wełn znajdujących się w handlu pokrywa 50% zapotrzebowania surowca na wyroby wełniane dla instytucji państwowych.

Odnosnie gatunków wełn znajdujących się w handlu wyżej wymienieni ustalili, że w ogólnej ilości wełn znajdujących się w obrocie jest wełn merynosowych 1.008.000 kg, uszlachetnionych krzyżówek i uszlachetnionej białej owcy krajowej 146.000 kg, wrzosówek 45.000 kg, białych owiec prymitywnych 60.000 kg i czarnych prymitywnych 60.000 kg.

Dla sprawdzenia dokładności powyżej podanych liczb produkcji wełn krajowych zbadałem dane z dwóch źródeł, a mianowicie statystykę przewozów kolejowych za rok 1930 i dane Targów Poznańskich co do ilości kilogramów wełny zweryfikowanej przez Targi w 1933 r. Obydwa te źródła potwierdziły całkowicie ścisłość danych ustalonych przez dyr. Kączkowskiego i inż. Alkiewicza. Według statystyki przewozów kolejowych za rok 1930 przewieziono na P. K. P. 1.257.000 kg wełny krajowej; cyfra ta wymaga skorygowania o tyle, że należy ją podnieść o przypuszczalną ilość wełn idących do fabryk wprost drogą kołową z pominięciem kolei. Według danych uzyskanych z Targów Poznańskich zweryfikowano w ciągu 1933 r. ogółem 1.334.338 kg wełny krajowej. Ta ostatnia cyfra jest prawie identyczna z ustaloną na początku. Ilości wełny zweryfikowanej z poszczególnych województw podaję w zestawieniu na załączonej wkładce.

Zkolei przechodzę do samej organizacji sprzedaży, którą ustala regulamin, warunki sprzedaży i lombardu jarmarków wełny w Poznaniu.

Warunki dostawy. Hodowca winien wełnę dostawić na jarmark franco hala Targów, przyczem ponosi wszelkie koszty przewozu kolejną i dowozu z kolei do hal Targów. Wełnę należy dostarczyć opakowaną w dobrych workach z podaniem żądanej ceny za wełnę i za opakowanie osobno, gdyż wełnę sprzedaje się zasadniczo z workami. Na specjalne życzenie worki mogą być niesprzedane i zostaną zwrócone przez nabywcę w przeciągu 4-ech tygodni na koszt sprzedającego. W zgłoszeniu powinna być wymieniona tara całkowitego opakowania; za ewentualną nadtarę odpowiada sprzedający.

Wełna powinna być dostawiona najpóźniej na 10 dni przed jarmarkiem. Wełna zgłoszona na jarmark musi być dostawiona. W razie nie nadesłania zgłoszonej wełny dostawca płaci karę konwencjonalną w wysokości 5 zł. od każdych rozpoczętych 100 kg. Rozliczenie z nabywcą odbywa się na podstawie wagi ustalonej przez Targi na 1 — 2 dni przed aukcją. Ważenie wełny na miejscu odbywa się na koszt dostawcy.

Sprzedaż wełny odbywa się stosownie do podanego limitu, który Komitet Wykonawczy zachowuje w tajemnicy. Przed aukcją odbywa się oszacowanie wełny; w razie niższego szacunku, niż podany limit, wynik szacunku podany zostaje do wiadomości hodowcy. W razie niepodania limitu, wełnę sprzedaje się najkorzystniej według oceny Komitetu Wykonawczego.

Sprzedaż wełny odbywa się tylko za gotówkę. Rozliczenie z dostawcą następuje najpóźniej w 4 dni po odebraniu gotówki od kupującego i wystawieniu rachunku oraz po odebraniu przez Targi zaświadczenia krajowego pochodzenia wełny. Od uzyskanych sum ze sprzedaży wełny Zarząd Targów pobiera 5% tytułem komisowego oraz potrąca wszelkie należności skarbowe i efektywne wydatki (spedytor, waga, telegramy i t. p.).

Dla ułatwienia licytacji i uzyskania lepszych cen, wełna powinna być dostarczona podług następujących przepisów:

- a) worki powinny być możliwie jednakowe w poszczególnych partjach ze względu na łatwiejszą orjentację przy określaniu jakości wełny; zawartość jednego worka nie może przekraczać 150 kg,
- b) worki należy znaczyć nazwą majątku lub miejscem pochodzenia i kolejno numerować, zaznaczając równocześnie wyraźnie gatunek wełny w nich zawartej,

ZESTAWIENIE

ilości kg wełny weryfikowanej przez Targi Poznańskie z poszczególnych województw. Rok 1933.

Wojewódz- two	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Paździe - nik	Listopad	Grudzień	Razem kg	%
Białostockie	—	—	—	—	—	2334	2652	3781	1447 $\frac{1}{2}$	—	461 $\frac{1}{2}$	1024	11700	0,9%
Kieleckie	5198	1118 $\frac{1}{2}$	3605 $\frac{1}{2}$	652,75	2205	723	8743 $\frac{1}{2}$	—	2312 $\frac{1}{2}$	2069	312	1546,8	28486	2,1%
Krakowskie	—	—	—	—	—	—	—	120	—	447 $\frac{1}{2}$	29 $\frac{1}{2}$	—	597	0,05%
Lubelskie	—	4310	12567	3463	2546	2333	10166 $\frac{1}{2}$	2645 $\frac{1}{2}$	189,3	—	4894	3717	46831	3,5%
Lwowskie	—	—	348	—	—	—	—	—	—	991	256 $\frac{1}{2}$	312 $\frac{1}{2}$	1908	0,15%
Łódzkie	—	—	15501 $\frac{1}{2}$	14079	2140 $\frac{1}{2}$	4619	1181	9243	2582 $\frac{1}{2}$	400	1780 $\frac{1}{2}$	5159	56686	4,25%
Poleskie	—	—	—	—	22	5440	2000	1286	—	—	83	—	8831	0,67%
Pomorskie	71525 $\frac{1}{2}$	54391	34244 $\frac{1}{2}$	35644	36381	37250 $\frac{1}{2}$	32589,8	22148	20354,25	16325 $\frac{1}{2}$	26723	78389 $\frac{1}{2}$	465966	35%
Poznańskie	47216 $\frac{1}{2}$	48317	53677 $\frac{1}{2}$	45278,25	45224	24510	68943 $\frac{1}{2}$	18744	17803 $\frac{1}{2}$	19,448 $\frac{1}{2}$	36900 $\frac{1}{2}$	69319,25	495382	37,1%
Stanisławow.	—	6697	—	—	—	—	—	—	—	171	98	70	7036	0,53%
Śląskie	—	—	—	—	—	—	—	37 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	37	—
Tarnopolskie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	527	54	338	919	0,08%
Warszawskie	15851 $\frac{1}{2}$	24606,43	29019	49115	15873	8389 $\frac{1}{2}$	11511 $\frac{1}{2}$	14560 $\frac{1}{2}$	8303	1128	7193	16839	202389	15,1%
Wołyńskie	680	—	—	—	747	833	116	—	4093 $\frac{1}{2}$	24	77 $\frac{1}{2}$	1000	7571	0,57%
Razem	140471 $\frac{1}{2}$	139439,93	148963	148232	105138 $\frac{1}{2}$	86432	137903,8	72565 $\frac{1}{2}$	57086 $\frac{1}{2}$	41531 $\frac{1}{2}$	78863	177715,05	1334341	100%

- c) wełnę należy pakować według gatunków t. j. oddzielnie z macior, tryków, skopów i jagniąt,
- d) odpadki należy pakować oddzielnie,
- e) za sztuczne obciążenie wełny odpowiada dostawca. W razie stwierdzenia sztucznego obciążenia cała partja wełny zostaje wycofana z licytacji bez jakichkolwiek odszkodowań dostawcy,
- f) nie wolno wełny pakować w stanie wilgotnym i niewystuszonym,
- g) za naturalny ubytek wełny Zarząd Targów nie odpowiada,
- h) Zarząd Targów ma prawo pobierania próbek z nadesłanej wełny w ilości do 1 kg.

Targom należy dostarczyć zaświadczenie krajowego pochodzenia wełny, wystawione przez właściwą instytucję najdalej do dnia rozpoczęcia jarmarku i podać koszt wystawienia zaświadczenia, który ponosi odbiorca.

Wysyłaną wełnę należy adresować: Jarmark Wełny, Międzynarodowe Targi, Poznań.

Celem skatalogowania wełny należy najpóźniej na 8 dni przed terminem jarmarku nadesłać Targom na ustalonym formularzu szczegółowy wykaz ilości worków z podaniem zawartości, wagi i tary dla każdego gatunku wełny oddzielnie.

O ile wełna nie osiągnie na jarmarku limitu lub nie zostanie sprzedana z innych powodów, może być bezpłatnie zmagazynowana w składnicy Targów do następnego jarmarku lub wysłana na koszt dostawcy do miejsca przez niego wskazanego. Wrazie zmagazynowania wełny Targi nie przyjmują żadnej odpowiedzialności za jakieśkolwiek straty.

Od chwili odebrania wełny przez Targi wełna jest ubezpieczona od ognia do 14 dni po jarmarku. Po tym czasie Targi nie biorą na siebie żadnej odpowiedzialności. Jeżeli dostawca życzy sobie odpowiedzialności ze strony Targów za przechowywaną wełnę, winien na piśmie złożyć oświadczenie, że zgadza się na opłacenie kosztów ubezpieczenia od ognia, kradzieży lub innego rodzaju strat.

Na jarmark wełny zostanie przyjęta tylko ta wełna, którą dostawca prześle pod adresem Targów najpóźniej na 8 dni przed datą jarmarku należycie wypełnioną i podpisaną deklarację.

Regulamin jarmarku. Sprzedaż wełny uskuteczniąją Targi na zlecenie i rachunek dostawcy partjami podanymi w katalogu w drodze licytacji. Jako kupujący mogą występować sądownie zarejestrowane firmy krajowe, zajmujące się przemysłem lub handlem wełnianym, a uznane uprzednio przez Targi za odpowiedzialne.

W czasie aukcji uwzględnia się licytowania dokonywane głośno i wyraźnie, poparte jednoczesnem podniesieniem ręki. W razie przyzbicia ceny kupna żaden z licytujących niema prawa przyzbicia zakwestjonować. Jedynie licytatorowi wolno cofnąć przybicie ceny po porozumieniu się z obecnymi na jarmarku członkami Komitetu Wykonawczego. Przybicia ceny udziela się na ostatnią ofertę z najwyższą ceną, przy potrójnem wywołaniu ceny przez licytatora, jednakże nie niżej podanego przez hodowcę limitu. Podwyższenie cen podczas licytacji nie może być niższe niż 5 gr. za kg wełny niepranej i 10 gr. za kg wełny pranej. Kupującą przez przybicie uznany zostaje ostatecznie dająca najwyższą cenę.

Towar sprzedaje się netto. Opakowanie oblicza się podług jego rzeczywistej wartości, jeżeli cena nie została podana przez dostawcę lub dostawca nie żąda zwrotu opakowania. Zwrot opakowania przez nabywcę wełny następuje w przeciągu 4-ch tygodni na koszt dostawcy, przyczem worki muszą być w normalnym stanie. Za worki uszkodzone potrąca się nabywcy równowartość z kaucji.

Każdy kupujący winien przed rozpoczęciem jarmarku złożyć w kasie Targów wadium w formie uznanej przez Targi. Wadium musi wynosić conajmniej 20% sumy przewidywanych zakupów.

Wełna jest wystawiona do obejrzenia na jeden dzień przed jarmarkiem. Targi nie przyjmują żadnych gwarancyj za ścisłość danych, dotyczących gatunku i wagi, podanych przez sprzedających. Sprzedaż odbywa się ze składnic Targów w belach lub workach franco składnica Targów. Miarodajna do obliczeń jest waga stwierdzona przez Targi na 1 — 2 dni przed jarmarkiem.

Zapłata za zakupioną wełnę winna być uskuteczniiona w całości, bez potrącenia skonta w przeciągu 14-tu dni od dnia jarmarku. Po upływie 14-go dnia liczone będą odsetki za zwłokę w wysokości dozwolonej ustawowo w stosunku rocznym (obecnie $7\frac{1}{2}\%$). Jeżeli w terminie 14-dniowym nie nastąpi zapłata przez odbiorcę, Zarząd Targów upoważniony jest do sprzedaży towaru z wolnej ręki lub na następnym jarmarku w drodze przetargów. Różnice w osiągniętej cenie i wszelkie koszty ponosi wówczas kupujący, nie mając prawa do ewentualnie osiągniętych nadwyżek, które przypadają na rzecz dostawcy. Niezależnie od powyższego w razie niedotrzymania przez kupującego 14-dniowego terminu zapłaty, Targi mają prawo potrącić na rzecz dostawcy połowę wadium, jednakże niemniej niż 10% uzyskanej na aukcji ceny kupna.

Od chwili przyzbicia kupna wełna przechodzi na własność i ryzyko kupującego bez żadnej odpowiedzialności ze strony Targów, przy-

czem kupujący winien odebrać wełnę najdalej w 14 dni po jarmarku. Do tego czasu jest ona wolna od wszelkich opłat magazynowych i asekuracyjnych od ognia. Po upływie tego terminu wełna zostaje obciążona asekuracją od ognia na koszt nabywcy aż do chwili jej odbioru, jednakże nie dłużej jak 3 miesiące.

W razie stwierdzenia zмовy między licytującymi w celu niedopuszczenia do podawania wyższych cen, wolno Targom wykluczyć od licytacji osoby, które są w zмовie, względnie w jakikolwiek inny sposób szkodzą jarmarkom. Osoby te są usuwane na wniosek obecnych na jarmarku członków Komitetu Wykonawczego Jarmarków względnie jednego z członków Komitetu.

Wszelkie spory wynikłe między kupującymi, a sprzedającymi, czy też między dostawcami lub odbiorcami, a Targami reguluje Komitet Wykonawczy. W tym celu każdy kupujący jak i sprzedający podpisuje przed jarmarkiem specjalną deklarację, mocą której zobowiązuje się wszelkie spory załatwiać polubownie, oddając je pod rozstrzygnięcie polubownej Komisji jarmarcznej, wyznaczonej przez Komitet Wykonawczy.

Zarząd Targów może zmienić regulamin jarmarków w porozumieniu z Komitetem pod warunkiem, że zmiany zostaną ogłoszone ustnie przed rozpoczęciem każdorazowej licytacji.

Lombard wełny.. Targi udzielają hodowcom pożyczek pod zastaw wełny (lombardowych) na następujących warunkach.

Wełna zostaje po nadejściu do składnicy oszacowana przez rzeczoznawców, wyznaczonych przez Zarząd Targów. Pożyczek udziela się do wysokości 50% wartości wełny. Udzielenie pożyczki następuje w przeciągu 10 dni po nadejściu wełny i po uprzednim podpisaniu deklaracji i warunków lombardu przez hodowcę. Pożyczek udziela się na okres 3-ech miesięcy i pobiera od udzielonej pożyczki odsetki w wysokości $7\frac{1}{2}\%$ w stosunku rocznym. Wełnę wolno Targom do czasu spłaty pożyczki sprzedać z wolnej ręki, o ile osiągnie się cenę orientacyjnego limitu. W przeciwnym razie wełna sprzedana zostaje na pierwszej nadchodzącej licytacji po najwyższej ofiarowanej cenie bez względu na limit. W obu wypadkach Targi pobierają na rzecz swoją tytułem komisowego 5% od sumy kupna.

W razie sprzedaży wełny rozliczenie następuje w ciągu 2 dni od daty wpłacenia pełnej należności przez kupującego. Od otrzymanych kwot potrąca się udzieloną pożyczkę wraz z procentami, komisowe, należności za transport i przewóz wełny na składnicę, koszty stempla, przekazu, porta i ew. telegramów.

Właściciel wełny, któremu udzielono pożyczki, może ją przed terminem zwrócić wraz z przypadającymi odsetkami; w tym wypadku Targi stawiają wełnę do dyspozycji właściciela.

Wełnę do lombardowania przyjmuje się tylko za podaniem przez właściciela limitu orjentacyjnego, który obowiązuje w razie sprzedaży z wolnej ręki i tylko wraz z zaświadczeniem jej krajowego pochodzenia.

Wszelkie spory i nieporozumienia rozstrzyga Komitet Wykonawczy.

Oprócz pożyczek pod zastaw wełny dla hodowców Targi Poznańskie uzyskały ostatnio w Państwowym Banku Rolnym kredyt lombardowy dla przemysłowców. Kredyt ten zabezpieczony weksłami i wełną, dochodzić może do 60% wartości wełny. Zasady, na jakich kredyt może być udzielany przemysłowcom, zostały już ustalone, nie rozporządzam jednakże jeszcze bliższymi danymi.

Ulgi kolejowe. Zgodnie z uchwałą Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 5 lutego 1932 r. Ministerstwo Komunikacji przyznało z dniem 1 lutego 1933 r. dla przewozu wełny krajowej, nadawanej we wszystkich stacjach P. K. P. do Poznania na jarmarki wełny na przeciąg czasu do 31.XII.1933 r. — 50% ulgę taryfową. Zwrotne przesyłki wełny z Poznania do stacyj pierwotnych nadania nie mogą korzystać z powyższej ulgi i przewoźne za nie pobierane być winno według taryf każdorazem obowiązujących.

Przesyłki wełny nadane z Poznania do stacyj Andrychów, Biała k./Bielska, Białystok, Bielsko, Częstochowa, Gnaszyn, Łódź i Stradom zostały od 1 marca 1933 r. o tyle uprzywilejowane, że przewoźne za nie opłacane było wedle klasy 2-giej, podczas gdy normalną taryfą dla wełny była klasa 1-sza.

Na rok 1934 Ministerstwo Komunikacji wprowadziło dalszą niższą kę kosztów przewozu wełny krajowej, obniżając przewoźne od wszystkich stacyj P. K. P. do wyżej wymienionych miejscowości fabrycznych o 25% za specjalnem zaświadczeniem, które wystawiają Targi Poznańskie za opłatą $\frac{1}{2}$ gr od kg.

Tak przedstawia się strona organizacyjna jarmarków; obecnie przejdę do omówienia wyników dotychczas przeprowadzonych jarmarków.

W okresie od maja 1932 r. do końca grudnia 1933 r. Targi zorganizowały 8 jarmarków, z tego 2 w 1932 r. (czerwiec, grudzień).

Na I jarmark, odbyty w końcu czerwca 1932 r., nadesłano 26 partij oraz 6 partij wg. próbek — razem 27.781 kg. Na jarmarku sprzedano 13 partij wynoszących 7.149 kg po cenach niewiele przekracza-

jących ceny rynkowe. Ceny płacone wahały się od 1.80 zł. do 2.45 zł. za 1 kg.

Na II jarmark w grudniu 1932 r. nadesłano 27 partyj 21.543 kg oraz 4 partje według próbek 6.497 kg, czyli razem 28.030 kg. Wełna nadesłana w partjach pochodziła z następujących województw: poznańskie 15.161 kg, pomorskie 1.973 kg, kieleckie 5.711 kg, warszawskie 2.233 kg, białostockie 1.984 kg, wołyńskie 280 kg, lwowskie 355 kg, łódzkie 263 kg, i poleskie 80 kg. W dniu jarmarku sprzedano 26 partyj całych na 21.178 kg oraz 2 partje według próbek na 2.330 kg — razem 23.508 kg za sumę 53.359 zł. Niesprzedana została jedynie partja wynosząca 355 kg z woj. lwowskiego, ponieważ wełna była zbyt mokra oraz jedna partja 467 kg według próbki. Za partję według próbki z woj. kieleckiego, wynoszącą 3.700 kg, zaofiarowano 1.60 zł za 1 kg i transakcja doszła do skutku po jarmarku.

Ceny wahały się od 1.80 zł do 2.65 zł za kg. Ceny osiągnięte na tym jarmarku były wyższe o przeszło 40 gr od cen najwyższych płaconych na rynku i np. partja wełny z Kresów Wschodnich (932 km drogi do Poznania), za którą ofiarowano na miejscu 1.30 zł za kg, osiągnęła na jarmarku 2.35 zł za kg. Po potrąceniu wszelkich opłat właściciel wspomnianej partji otrzymał 2,08½ zł czyli 60% więcej; w drugim wypadku partja wełny z woj. poznańskiego, za którą ofiarowano na miejscu 1.40 zł za kg, osiągnęła na jarmarku 2.10 zł, a po potrąceniu wszelkich kosztów otrzymał właściciel 1.98 zł za kg. czyli 41.5% więcej. Druga partja z tegoż województwa, za którą ofiarowano na miejscu 1.60 zł, osiągnęła na jarmarku 2.65 zł za kg, a po potrąceniu wszelkich kosztów otrzymał właściciel 2.50 zł czyli 56,25% więcej. Powyższe fakty dostatecznie ilustrują korzyści, osiąmane przez hodowców na jarmarkach.

Dla biorących udział w II jarmarku Targi uzyskały następujące udogodnienia:

- 1) 50% ulgę kolejową na przewóz wełny na jarmark,
- 2) zniżkę przewozu wełny przez spedytora z kolei na teren jarmarku,
- 3) kredytowanie kosztów przewozu kolejowego na przeciąg do trzech miesięcy, co zwalnia hodowców od wykładania gotówki na transport wełny na jarmark.

Na III jarmark w końcu lutego 1933 r. zgłoszono 35 partyj wełny, razem 26.471 kg, z następujących województw: poznańskie 12.398 kg, pomorskie 5.127 kg, łódzkie 4.108 kg, kieleckie 1.304 kg, warszawskie 1.947 kg, lwowskie 348 kg i lubelskie 1.239 kg.

W dniu jarmarku sprzedano 32 partje, wynoszące 24.303 kg za sumę 64.850 zł. 65 gr. Kupujących było 11.

Ceny zależnie od wyrównania wełny, czystości, zawartości wilgoci i tłuszczopotu płacono następujące:

gatunek A — AA	— 2.20	÷	2.50 zł za kg.
„ A	— 2.15	÷	3.10 zł
„ A/B	— 2.60	÷	3.40 zł
„ krzyżówka B/C	— 2.20	÷	2.80 zł
„ „ C/D	— 2.40	÷	2.90 zł
czarna	— 1.85	÷	2.00 zł
mieszana	— 2.10		zł.

Przeciętna cena wynosiła 2.66 zł za 1 kg. Kupowali przemysłowcy i handlarze; tendencja była bardzo mocna, a licytujący podbijali ceny do 70 gr, a nawet 1 zł na kilogramie. Ze sprzedanych w dniu jarmarku 32 partyj — 15 partyj uzyskało cenę ponad 2.70 zł za kg.

Na IV jarmark w końcu marca 1933 r. nadesłano 54 partje wełny — razem 41.969 kg. Wełna pochodziła z województw: poznańskie 19.078 kg, pomorskie 8.164 kg, łódzkie 3.867 kg, kieleckie 1.617 kg i warszawskie 9.222 kg.

W dniu jarmarku sprzedano 45 partyj wynoszących 32.848 kg, pozostałe 9 partyj były limitowane i po jarmarku sprzedane z wolnej ręki 2.129½ kg.

Przeciętna cena wynosiła 2,47 zł za 1 kg. Ceny za poszczególne gatunki płacono następujące.

gatunek A — AA	— 2.25	÷	2.60 zł za kg.
„ A	— 2.05	÷	2.95 zł
„ A/B	— 2.40	÷	2.85 zł
„ B/C	— 2.55 zł		
„ Crosbred C/D	— 2.20	÷	2.65 zł
„ czarna	— 2.00		zł.

Na V jarmark 2 maja 1933 r. nadeszło 62 partje wełny — razem 34.658 kg z następujących województw: poznańskie 15.322 kg, pomorskie 8.832 kg, warszawskie 6.870 kg, łódzkie 2.446 kg, kieleckie 677 kg, białostockie 489 kg i poleskie 22 kg.

W dniu jarmarku sprzedano wszystkie partje za wyjątkiem jednej (1.425 kg) — czyli 33.126 kg, a po jarmarku sprzedano 2.803 kg.

Przeciętna cena wynosiła 2.79 zł za kg wełny brudnej, najwyższą

cenę przyniosła wełna włościańska 3.50 zł. Ceny za poszczególne gatunki wynosiły za kg:

gatunek AA	— 2.35	÷	2.75 zł
„ AA — A	— 2.95 zł		
„ A	— 2.25	÷	3.15 zł
„ A z jagniąt	— 3.30	÷	3.40 zł
„ A/B	— 3.—	÷	3.50 zł
„ B	— 3.05	÷	3.30 zł
„ B/C	— 3.15	÷	3.30 zł
„ Crosbred C/D	— 2.55	÷	3.10 zł
„ czarna	— 2.50 zł		

Na VI jarmark w połowie czerwca 1933 r. nadesłano już 109 partij wynoszących 54.908 kg; wełna pochodziła z następujących województw: poznańskie 22.701 kg, pomorskie 15.824 kg, kieleckie 6.474 kg, warszawskie 5.159 kg, lubelskie 2.587 kg, łódzkie 1.544 kg, krakowskie 362 kg, wołyńskie 122 kg, lwowskie 112 kg i poleskie 24 kg.

W dniu jarmarku sprzedano 51 partij o wadze 21.515 kg za sumę ogólną ok. 63.000 zł; po jarmarku sprzedano 25.498 kg.

Przeciętna cena wynosiła 2.74 zł za kg. Ceny za poszczególne gatunki były następujące za kg:

gatunek AA	— 2.25	÷	2.50 zł
„ AA/A	— 2.25	÷	2.75 zł
„ A	— 2.50	÷	3.30 zł
„ A/B	— 2.50	÷	2.80 zł
„ B	— 3.00		
„ B/C	— 2.45	÷	2.50 zł
„ C	— 2.60		
„ C/D	— 3.00		
„ C myta na owcy	— 3.30	÷	3.50 zł

Na jarmarku tym ujawnił się słaby popyt na wełny krajowe, czego przyczyny były następujące: odłożenie przetargu wojskowego na sukno do października, wobec czego w wykonaniu były tylko mniejsze dostawy dla kolei, poczty i więziennictwa; strajk włókienników w Białymstoku wpłynął znacznie na zmniejszenie się frekwencji przemysłowców, biorących normalnie udział w jarmarkach; nie sprzedano wełn cieńszych, nie nadających się na wyroby dla instytucyj państwowych. Mimo to popyt na niektóre gatunki był znaczny, a uży-

skana przeciętna cena była nie wiele niższa od ceny jarmarku majowego.

Na VII jarmark w dniu 31 października 1933 r. zgłoszono 92 partje wełny — ogółem 36.500 kg; nie nadeszły do chwili przetargu 2 partje, wynoszące 515 kg. Dostarczono zatem 90 partyj na 35.985 kg, które pochodziły z województw: pomorskie 14.332 kg, poznańskie 13.137 kg, warszawskie 2.534 kg, łódzkie 2.148 kg, lubelskie 1.411 kg, białostockie 1.141 kg, kieleckie 923 kg, lwowskie 218 kg, wołyńskie 215 kg i poleskie 59 kg.

W dniu jarmarku sprzedano 78 partyj o wadze 29.867 kg, po jarmarku sprzedano 1.555 kg.

Przeciętna cena wynosiła 2.84 zł za kg. Podczas aukcji stwierdzono ogromny popyt na wełny zgrzebne. Na wełny merynosowe popyt w stosunku do wełn grubszych był słabszy. O kształtowaniu się cen decydowała przy wszystkich wełnach wydajność. Najwyższe osiągnięte ceny były: za wełnę grubą 3.45 zł za kg, za wełnę merino 3.25 zł i za wełnę czarną 2.30 zł. Średnie ceny wynosiły: za wełnę grubą 2.90 zł, za wełnę merino 2.80 zł i za wełnę czarną 2.20 zł. Za wełny cienkie oferowano przy małym zainteresowaniu tylko 2.40 zł za 1 kg spowodu małej wydajności tych wełn.

Na VIII jarmarku w dniu 12 grudnia 1933 r. zgłoszono 71 partyj wełny z 7 województw — razem 49.249 kg; do aukcji nie nadeszła 1 partja wynosząca 364 kg, dostarczono zatem 70 partyj wynoszących 48.885 kg.

W dniu jarmarku sprzedano 58 partyj o wadze 39.658½ kg, po jarmarku sprzedano 6.868½ kg.

Podczas aukcji stwierdzono dalszy popyt na wełny zgrzebne. O kształtowaniu się cen decydowała wydajność, przyczem stwierdzić należy, że naogół wełna na jarmarku w grudniu była dość ciężka, o względnie niskiej wydajności.

Przeciętna cena wynosiła 2.93 zł za kg, a więc była to najwyższa cena od początku organizowania jarmarków. Ceny kształtowały się na ogół zwyklowo.

Jarmark przeprowadzony ostatnio dnia 20. lutego 1934 r. Wykazał dalszą tendencję zwykłą dla wełny polskiej; cena przeciętna na tym jarmarku wyniosła 3 zł 36 gr. za kg, a więc była to najwyższa dotąd przeciętna.

Reasumując wyniki wszystkich dotychczas zorganizowanych jarmarków stwierdzamy, że na jarmarkach sprzedano w 1932 roku 34.357 kg wełny, a w 1933 r. już 220.172 kg. Ta ostatnia cyfra w porównaniu z ogólną ilością wełny zweryfikowanej w 1933 r. przez

Targi stanowi już ponad 16% całego obrotu krajową wełną handlową. Wobec tego, że jarmarki wełny w Poznaniu przyczyniły się wydatnie do podniesienia cen na wełnę i cieszą się w sferach hodowców pełnem zaufaniem, a również pewna ilość przemysłowców odniosła się do nich jaknajżyczliwiej, biorąc udział niemal w każdej aukcji, można mieć nadzieję, że rok 1934 przyniesie dalszy i to znaczny postęp w dziedzinie organizacji obrotu wełną krajową i że procent wełny przechodzącej przez jarmarki z pominięciem zbędnego pośrednictwa znacznie w tym roku wzrośnie. Aby cel ten osiągnąć, konieczne jest jaknajszersze spopularyzowanie wyników dotychczasowych jarmarków i uświadomienie hodowców o korzyściach, jakie dać im może unikanie w handlu wełną pośredników, a powierzanie wyprodukowanych zapasów do sprzedaży wyłącznie instytucji jarmarków wełny. Wdzięczne zadanie mają w tym zakresie do spełnienia powołane już do życia na całym terenie Państwa izby rolnicze oraz istniejące związki hodowców owiec i jeżeli należycie akcję propagandy jarmarków zorganizują, to w 1934 r. przejdzie przez jarmarki nie 16% obrotu, a co najmniej podwójna ilość. Z drugiej strony i przemysł wełniany może przyczynić się nader wydatnie do dalszego rozwoju jarmarków, uczestnicząc w nich w większej ilości przedstawicieli, niż dotychczas.

Ograniczone ramy artykułu nie pozwalają mi na poruszenie jeszcze całego szeregu zagadnień, ściśle związanych z obrotem wełną krajową. Toteż na zakończenie artykułu wspomnę ogólnie o dwu zasadniczych sprawach, t. j. o jakości wełny krajowej i o jej wydajności. Dokładne obserwacje wełn polskich na jarmarkach z okazji ich wyceny oraz bezpośrednie zetknięcie się z odbiorcą-fabrykantem dały możność nagromadzenia dostatecznej ilości materiału do wszechstronnego oświecenia naszej produkcji, jej jakości, celowości, a przede wszystkim jej niedomagań i wad. Zagadnienie to gruntownie oświetlił na łamach Nr. 10 „Owczarstwa“, dodatku do „Przeglądu Hodowlanego“ z października 1933 r., p. inż. Alkiewicz w niezmiernie interesującym artykule, kończąc swe wywody następującemi wskazaniem dla polskiej produkcji wełny:

- 1) wydatne pogrubienie wełn owiec cienkorunnych większej własności na sortymenty średnie;
- 2) uszlachetnienie, ujednolicenie i wyrównanie wełn zgrzebnych produkcji włościańskiej;
- 3) staranna pielęgnacja wełny tak na owcy, jak i podczas strzyży i staranne jej przygotowanie rynkowe.

Oдноśnie wydajności zasady pracy Targów, omówione przeze-

nie na początku artykułu, przewidywały, że wełny dostarczane na jarmarki winny być w miarę możliwości badane na wydajność przez Polski Instytut Wełnoznawczy w Warszawie. I w tej dziedzinie możemy stwierdzić poważną wykonaną pracę. Instytut Wełnoznawczy otrzymał od Targów w 1933 r. z partij wełny ponad 500 kg 178 próbek, z czego zbadał 159 próbek, udzielając Targom przed jarmarkami wyników przeprowadzonych analiz. Zestawienia wydajności wełn polskich, zbadanych w 1933 r. dają już cenny materiał dla wyprowadzenia wniosków co do przeciętnej wydajności wełn poszczególnych ras i odmian owiec tak na całym terenie Państwa, jak i na obszarach województw. Danych tych jednakże nie cytuję z ofiarowanych mi łaskawie przez dyrektora Kączkowskiego materiałów, gdyż według jego opinii, dla uzyskania miarodajnych danych trzeba będzie przeprowadzić gruntowne i systematyczne badania wełn w dłuższym okresie czasu, gdyż dopiero cyfry z kilku lat pozwolą na wyprowadzenie ścisłych i pewnych danych.

Kończąc stwierdzamy, że w dziedzinie organizacji obrotu wełną krajową ubiegłe dwa lata przyniosły zasadnicze zmiany i że dalszy pomyslny rozwój instytucji jarmarków zależy obecnie od zrozumienia przez samych rolników własnego interesu i udzielania jarmarkom jak najdalej idącego poparcia.
